

Sygn. akt IC 1467/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	SSO Alina Gąsior
Protokolant	stażysta Daria Mazerant

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. P.**

przeciwko (...) **Spółka Akcyjna z siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

- zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powódki D. P. kwotę 80.000 (osiemdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2015 roku do dnia zapłaty;
- zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powódki D. P. kwotę 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2015 roku do dnia zapłaty;
- oddala powództwo w pozostałym zakresie;
- zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powódki D. P. kwotę 2.170 (dwa tysiące sto siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim) kwotę 7.428 (siedem tysięcy czterysta dwadzieścia osiem) złotych tytułem kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa;
- nie obciąża powódki kosztami sądowymi od oddalonej części powództwa.

Sygn. akt I C 1467/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 30 października 2015 r. powodowie D. P., M. P. (1), A. C., N. C., M. F. (1), J. F., S. F. i A. F., reprezentowani przez pełnomocnika, wnieśli pozew o zapłatę przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W., żądając zasądzenia od pozwanego tytułem zadośćuczynienia na rzecz powódki D. P. kwoty 85.000 zł, na rzecz powoda M. P. (1) kwoty 43.000 zł, na rzecz powódki A. C. kwoty 43.000 zł, na rzecz powódki N. C. kwoty 15.000 zł, na rzecz powódki M. F. (1) kwoty 43.000 zł, na rzecz powoda J. F. kwoty 15.000 zł, na rzecz powoda S. F. kwoty 15.000 zł oraz na rzecz powódki A. F. kwoty 15.000 zł, a ponadto tytułem odszkodowania na rzecz powódki D. P. kwoty 80.000 zł. Ponadto wnieśli

o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania sądowego w tym kosztów zastępstwa procesowego według spisu kosztów. W uzasadnieniu wskazali, iż powodowie doznali krzywdy na skutek śmierci będącego dla nich osobą bliską M. P. (2) w wypadku, którego sprawca posiadał ubezpieczenie OC w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń. W stosunku do powódki D. P. wskazali, iż M. P. (2) był jej mężem, z którym była związana 34 lata i którego strata spowodowała u niej traumatyczne przeżycia, zaś w postępowaniu likwidacyjnym pozwany wypłacił jej kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia, która jest nieadekwatna do poniesionej krzywdy. Ponadto na skutek śmierci męża została ona pozbawiona środków do życia. W zakresie żądania odsetek powodowie wskazali, iż pozwany powinien wypłacić stosowne świadczenia w terminie 30 dni od daty zgłoszenia szkody.

Zarządzeniem z dnia 7 stycznia 2016 r. Sąd wyłączył do odrębnego postępowania powództwo M. P. (1), A. C., N. C., M. F. (1), J. F., S. F. i A. F..

W odpowiedzi na pozew z dnia 29 marca 2016 r. pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu co do żądania powódki D. P. wskazał, iż wobec sprawcy wypadku nie został jeszcze wydany wyrok karny, jak również wypłacona dotychczas kwota zadośćuczynienia w pełni rekompensuje krzywdę przez nią doznaną. W zakresie żądanego odszkodowania pozwany wskazał, iż powódka nie wykazała szkody. Ponadto pozwany zakwestionował sposób liczenia odsetek, wskazując, iż należą się one dopiero od dnia wyrokowania.

Strony podtrzymały swoje stanowiska w toku postępowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 23 grudnia 2014 r. o godz. 11:00 w miejscowości H., gm. B. na drodze K-8 relacji P. Tryb.-B. K. F., kierujący pojazdem J. (...) o nr ner. (...), jadąc w kierunku B., podczas manewru wyprzedzania samochodu ciężarowego, zjechał na przeciwległy pas ruchu i zjechał drogę jadącemu z przeciwka M. P. (2), kierującemu samochodem osobowym marki A. (...) o nr rej. (...), doprowadzając do czołowego zderzenia.

M. P. (2) poniósł śmierć na miejscu.

Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2015 r. Sądu Rejonowego w Belchatowie wydanym w sprawie sygn. akt II K 304/15 K. F. została uznana za winnego popełnienia czynu z art. 177 § 2 kk. Sąd przyjął iż sprawca wypadku naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w sposób nieumyślny. Wyrok uprawomocnił się 18 czerwca 2015 r.

/dowód: wyrok k.132-132v akt SR w Belchatowie II K 304/15/

M. P. (2) był mężem powódki D. P.. Ich małżeństwo trwało od 24 kwietnia 2004 r. Powódka posiada troje pełnoletnich dzieci.

Przed wypadkiem powódka mieszkała z mężem i synem M.. Obecnie powódka mieszka z synem M. i siostrzeńcem.

/dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa k.34, zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229/

Małżeństwo powódki i M. P. (2) było zgodne, oboje darzyli się zaufaniem, nie było między nimi awantur.

M. P. (2) był wobec powódki opiekuńczy, troskliwy, pracowity i cierpliwy. Powódka zawsze mogła liczyć na pomoc męża – pomagał jej w wychowywaniu dzieci, przy pracach w gospodarstwie, przy opiece nad jej matką, jeździł z powódką na zakupy i do lekarza. Spędzali ze sobą czas wolny, niedziele, wczasy oraz święta.

/dowód: zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta

k.229, zeznania P. R. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:25:21-00:36:14, protokół k.225-226, zeznania M. B. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:36:14-00:47:44, protokół k.226-227, płyta k.229, zeznania M. F. (2) na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:47:44-01:00:27, protokół k.227-228, płyta k.229/

Po śmierci męża powódka była załamana, nie umiała sobie poradzić z tą stratą. Stała się nerwowa, płaczliwa oraz miała problemy ze snem. Chodziła codziennie na cmentarz. Musiała zażywać leki uspokajające dostępne bez recepty. Nie korzystała z pomocy psychologa ani psychiatry.

Powódka do dziś odczuwa brak męża i nie może pogodzić się ze stratą. Czuje, że sobie bez niego nie radzi. Często go wspomina. Nadal zażywa leki uspokajające i ma problemy ze snem. Często chodzi na cmentarz. Planuje wizytę u psychologa.

/dowód: zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229, zeznania P. R. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:25:21-00:36:14, protokół k.225-226, zeznania M. B. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:36:14-00:47:44, protokół k.226-227, płyta k.229, zeznania M. F. (2) na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:47:44-01:00:27, protokół k.227-228, płyta k.229/

Śmierć M. P. (2) spowodowała wystąpienie u powódki D. P. naturalnej reakcji żałoby.

Powódka nie wymagała i nie wymaga aktualnie leczenia psychiatrycznego ani specjalistycznej pomocy psychologicznej lub psychoterapeutycznej. Nie zgłosiła się po śmierci męża na leczenie, uzyskała wsparcie najbliższych i otoczenia. Mechanizmy obronne jej psychiki funkcjonowały i funkcjonują prawidłowo. Powódka nie ujawniała i nie ujawnia obecnie zaburzeń psychicznych.

W wyniku śmierci męża doświadczyła jednak urazu, który wiązał się i wiąże nadal z przeżywaniem poczucia głębokiej straty, smutku, żalu, skrzywdzenia, opuszczenia, osamotnienia i tęsknoty za zmarłym mężem. Są to uczucia i stany adekwatne do sytuacji, normalne, choć powodujące cierpienie i liczne trudności przystosowawcze.

Nagła i tragiczna śmierć męża była dla powódki bez wątpienia tożsama z zerwaniem szczególnej emocjonalnej więzi pomiędzy osobami najbliższymi. Jakość jej życia osobistego w wyniku śmierci męża uległa pogorszeniu, również w materialnym aspekcie.

W związku z tym, że u badanej nie występowały zaburzenia psychiczne po śmierci męża i nie wymagała ona specjalistycznego leczenia, brak jest podstaw do przyznania z psychiatryczno-psychologicznego punktu widzenia procentowego uszczerbku na zdrowiu.

/dowód: opinia biegłych psychiatry i psychologa k.239-241, uzupełniająca opinia biegłych psychiatry i psychologa k.256/

M. P. (2) i D. P. w latach 80-tych otrzymali gospodarstwo rolne o pow. 7,75 w S., gm. D., w skład którego wchodził dom murowany składający się z dwóch izb i drewniana stodoła.

/dowód: akt notarialny k.95-96v/

Powódka z mężem oddali w dzierżawę część ziemi z uwagi na brak maszyn rolniczych. Powódka zajmowała się jednak 30 arami, na których uprawiała truskawki i warzywa.

Murowany dom, w którym mieszkała z mężem, jest obecnie w bardzo złym stanie technicznym z uwagi na wiek. Jest w nim pokój, kuchnia i mała łazienka. Toaleta jest na zewnątrz. Dom ma doprowadzoną wodę. Posiada piec węglowy w pokoju i kuchni. Remont już jest nieopłacalny. Dom jest wyposażony w sprzęty, które kupił M. P. (2), m.in. zmywarkę, kuchnię gazową, telewizor.

/dowód: dokumentacja zdjęciowa k.205, zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229, zeznania P. R. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:25:21-00:36:14, protokół k.225-226, zeznania M. B. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:36:14-00:47:44, protokół k.226-227, płyta k.229, zeznania M. F. (2) na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:47:44-01:00:27, protokół k.227-228, płyta k.229/

D. P. i M. P. (2) nie korzystali z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy (...) w D..

/dokumentacja zdjęciowa k.72-75 , zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229 /

Powódka ma obecnie 57 lat, wykształcenie podstawowe i nie posiada wyuczonego zawodu. Powódka pracowała w gospodarstwie rolnym. Nigdy nie pracowała zawodowo poza jednorazowym podjęciem pracy na portierni przez okres 2 miesięcy.

M. P. (2) był z zawodu mechanikiem samochodowym. W okresie od 1995 r. do 2007 r. pracował na H. w warsztacie samochodowym jako blacharz, następnie od 2007 r. do 2014 r. prowadził swój warsztat, jednak bez zarejestrowanej działalności. W lipcu 2014 r. zarejestrował tę działalność. Zajmował się naprawą głównie samochodów osobowych, ale zdarzało się latem, że naprawiał również samochody ciężarowe.

M. P. (2) dużo pracował. Przeważnie pracował w godzinach od 7:00 do 19:00, ale gdy miał coś do zrobienia, zdarzało się, że pracował do północy. Zarabiał miesięcznie około 4.000 zł.

/dowód: wydruk z (...) k.76, pisma Urzędu Skarbowego w B. k.238, k.264, zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229/

Przed śmiercią M. P. (2) zaczął budować halę, w której chciał naprawiać samochody ciężarowe. Zdążył wybudować połowę. Hala stoi na nieruchomości, w której mieszkał z powódką.

M. P. (2) planował zakończenie budowy hali w styczniu 2015. Potem miał zamiar budować nowy dom. Dom miał być zbudowany na tej samej nieruchomości co stary, ale 15 m niżej, w sadzie między jabłoniemi. Miał już kupione cegły i krokwie.

/dowód: zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229, zeznania P. R. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:25:21-00:36:14, protokół k.225-226, zeznania M. B. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:36:14-00:47:44, protokół k.226-227, płyta k.229, zeznania M. F. (2) na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:47:44-01:00:27, protokół k.227-228, płyta k.229/

Syn, z którym powódka mieszka, przejął warsztat po ojcu, zajmując się blacharstwem. Działalność przerejestrował na siebie, ale ją zawiesił. Przerwał również budowę hali, którą zaczął jego ojciec. Hala nadal nie ma dachu. Obecnie pracuje dorywczo, jednak z uwagi na brak środków nie jest w stanie dokładać do utrzymania matki, jak również partycypować w kosztach utrzymania domu.

Siostrzeniec powódki dokłada się do utrzymania domu kwotą 500-600 zł miesięcznie. Pomaga on również w pracach w gospodarstwie jak koszenie trawy.

/dowód: wydruk z (...) k.108, zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół

k.223v-225, płyta k.229, zeznania M. B. na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:36:14-00:47:44, protokół k.226-227, płyta k.229/

Powódka po śmierci męża otrzymała pomoc finansową z Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w D. - dostała 200 zł na węgiel i 200 zł na życie. Obecnie nie korzysta z niej. Ostatnie świadczenie w wysokości 200 zł dostała w lutym 2016 r.

Otrzymała również odszkodowanie z ZUS oraz kwotę 19.000 zł z polisy ubezpieczeniowej.

/dowód: zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229/

Po śmierci męża na powódkę spadły wszystkie obowiązki męża. Powódka często musi prosić o pomoc inne osoby.

/dowód: zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229/

Powódka przez cały okres małżeństwa znajdowała się na utrzymaniu męża. Obecnie utrzymuje się z renty rodzinnej po zmarłym mężu w wysokości 186 zł miesięcznie. W sezonie dorabiała sprzedając truskawki i uzyskując z tego tytułu dochód w wysokości 1.000 zł.

Powódka nadal uprawia gospodarstwo i ma z tego dochód. Dostaje na gospodarstwo dotacje z Unii Europejskiej w kwocie 1.600 zł rocznie.

/dowód: zaświadczenie k.109, zeznania powódki na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. nagranie 00:03:32-00:16:56, protokół k.276v-277, płyta k.278, w tym na rozprawie w dniu 10 maja 2016 r. nagranie 00:03:19-00:22:28, protokół k.223v-225, płyta k.229/

Sprawca wypadku, w wyniku którego poniósł śmierć mąż powódki, posiadał ubezpieczenie OC wykupione w pozwanym zakładzie ubezpieczeń.

/bezsporne/

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany Zakład decyzją z dnia 19 maja 2015 r. wypłacił powódce kwotę 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia, decyzją z dnia 9 czerwca 2015 r. kwotę 1.404 zł tytułem odszkodowania obejmującego koszty pogrzebu, decyzją z dnia 22 czerwca 2015 r. kwotę 5.000 zł tytułem dalszej części zadośćuczynienia.

Powódka zgłosiła szkodę pismem z dnia 8 kwietnia 2015 r., żądając kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia z art. 446 § 4 kc oraz kwoty 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia z art. 446 § 3 kc.

/dowód: decyzje k.60, k.65/

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wyżej wskazanych dowodów. Sąd oddalił wniosek pozwanego wskazany w odpowiedzi na pozew o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez pracownika socjalnego (...) w D. oraz o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka w osobie sąsiada powódki, do wskazania którego powódka byłaby zobowiązana, jako zbędne, do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest częściowo zasadne.

Powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego kwoty 85.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Pozwany zakwestionował roszczenie co do wysokości.

Stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.): z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Z kolei istota odpowiedzialności sprawcy wypadku opiera się w stanie faktycznym niniejszej sprawy na zasadzie winy i wynika z treści art. 415 k.c. w zw. z art. 436 § 2 k.c. Bezsporne w sprawie było, że sprawca wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniósł mąż powódki, był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej u strony pozwanej.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego wprost mają zastosowanie przepis kodeksu cywilnego - art. 446 § 4 k.c. Dotyczy to także zastępczej odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń.

Doznanie szkody niemajątkowej (krzywdy) wskutek śmierci najbliższego członka rodziny jest podstawą roszczenia o zadośćuczynienie opartego na art. 446 § 4 kc.

Roszczenia objęte art. 446 kc znajdują zastosowanie tylko wtedy, gdy bezpośrednio poszkodowany zmarł w wyniku doznanych obrażeń lub rozstroju zdrowia. Podmiotem obowiązany do spełnienia świadczeń wskazanych w art. 446 kc będzie podmiot ponoszący cywilną odpowiedzialność odszkodowawczą za śmierć bezpośrednio poszkodowanego. Śmierć musi być wynikiem zdarzenia przewidzianego w jednej z podstaw odpowiedzialności deliktowej (art. 415–446 kc), co też ma miejsce w niniejszej sprawie.

Zgodnie z art. 446 § 4 kc najbliższym członkom rodziny osoby zmarłej wskutek popełnienia czynu niedozwolonego sąd może przyznać odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Ustawodawca dla określenia kręgu osób uprawnionych posłużył się wyrażeniem „najbliższy członek rodziny”. Pojęcie to w piśmiennictwie i judykaturze ujmowane jest stosunkowo szeroko, obejmuje nie tylko rodziców i dzieci, ale i inne osoby spokrewnione ze zmarłym np. rodzeństwo. O tym, kto jest najbliższym członkiem rodziny decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa wynikająca w szczególności z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, czy ewentualnie z powinowactwa. Aby więc ustalić, czy występujący o zadośćuczynienie jest najbliższym członkiem rodziny nieżyjącego sąd powinien stwierdzić, czy istniała silna i pozytywna więź emocjonalna pomiędzy dochodzącym tego roszczenia a zmarłym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, LEX nr 898254).

Zadośćuczynienie co do zasady stanowi formę rekompensaty pieniężnej z tytułu szkody niemajątkowej, doznanej krzywdy, a w szczególności cierpienia, bólu i poczucia osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Celem zadośćuczynienia jest złagodzenie cierpień zarówno doznanych jak i tych które wystąpią w przyszłości. Zadośćuczynienie ma charakter całościowy i powinno stanowić rekompensatę pieniężną za całą doznaną przez poszkodowanego krzywdę. W tym kontekście krzywda jest ujmowana jako cierpienie fizyczne (ból i inne dolegliwości) oraz psychiczne (np. ujemne odczucia przeżywane w związku utratą osoby bliskiej, np., osamotnienie, tęsknota, poczucie pustki).

Jednakże skoro art. 446 § 4 kc zawęży grupę osób, które mogą otrzymać zadośćuczynienie za śmierć, wyłącznie do członków najbliższej rodziny, tym samym zadośćuczynienie to ma kompensować nie tyle doznany ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej, lecz przedwczesną utratę członka rodziny. Dobrem osobistym, którego naruszenie wymaga

rekompensaty, jest zatem prawo do życia w rodzinie. Zatem w trybie art. 446 § 4 KPC można w istocie mówić jedynie o podstawie do zadośćuczynienia za krzywdę osób najbliższych związaną z przedwczesnym, nagłym i nieoczekiwanym zerwaniem więzi rodzinnych w efekcie czynu niedozwolonego, skutkującego śmiercią członka rodziny (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 lutego 2014 r., I ACa 1084/13, L.).

Pojęcie „sumy odpowiedniej” użyte w tymże przepisie ma w istocie charakter nieokreślony, niemniej jednak w judykaturze wskazane są kryteria jakimi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę powinno się opierać na obiektywnych i sprawdzalnych kryteriach, kierować się jego celami i charakterem przy uwzględnieniu jednak indywidualnej sytuacji poszkodowanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2002 IV CKN 1266/00 LEX nr 80722). Z uwagi na to, że zadośćuczynienie ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, jego wysokość nie może być określona w wysokości symbolicznej, lecz winna przedstawiać pewną ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie przyznana suma pieniężna tytułem zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach i dostosowana do aktualnych stosunków majątkowych w społeczeństwie kraju, w którym mieszka poszkodowany.

Na rozmiar krzywdy podlegającej naprawieniu przez zadośćuczynienie, o którym mowa w art. 446 § 4 kc, mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek zarówno zmarłego, jak i pokrzywdzonego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, niepubl.; z 20 grudnia 2012 r., IV CSK 192/12, niepubl.; z 10 maja 2012 r., IV CSK 416/11, niepubl.).

Między powódką a zmarłym mężem istniał jeden z najbliższych stopni bliskości. U powódki co prawda poza okresem naturalnej reakcji żałoby nie wystąpiły nietypowe trudności adaptacyjne czy też jakiegokolwiek inne załamania linii życiowej, jednakże należy mieć na uwadze, iż śmierć osoby bliskiej jest zawsze traumatycznym przeżyciem. Jak wskazali biegli, w wyniku śmierci męża powódka doświadczyła urazu, który wiązał się i wiąże nadal z przeżywaniem poczucia głębokiej straty, smutku, żalu, skrzywdzenia, opuszczenia, osamotnienia i tęsknoty za zmarłym mężem. Zmarły był mocno zaangażowany w życie powódki.

Zerwanie więzi ich łączących było nagłe i niespodziewane, co skutkowało dramatycznym zaburzeniem dobrostanu emocjonalnego i psychicznego, które w części utrzymuje się do dziś. Wspomnienie o zmarłym mężu i jego brak są nadal silnie odczuwalne przez powódkę, o czym świadczą choćby jej częste wizyty na cmentarzu. Zmarły był osobą zdrową, co dodatkowo utrudniało powódce zracjonalizowanie i zaakceptowanie jego śmierci.

W ocenie Sądu w przedstawionych wyżej okolicznościach odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę doznaną przez powódkę będzie kwota 95.000 zł. Kwota ta niewątpliwie przedstawia ekonomicznie odczuwalną wartość i może pomóc powódce w przystosowaniu się do nowych warunków, dzięki czemu zostanie przywrócona równowaga zachwiana na skutek popełnienia czynu niedozwolonego. Zarazem jednak pozostaje umiarkowana i adekwatna do zakresu krzywdy. Odliczając wypłaconą wcześniej przez pozwanego w postępowaniu likwidacyjnym kwotę 15.000 zł, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 80.000 zł.

Sąd na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 817 kc zasądził od powyższej kwoty odsetki zgodnie z żądaniem pozwu, tj. od dnia 11 maja 2015 roku do dnia zapłaty. Sąd nie podzielił tym samym stanowiska pozwanego, który wskazywał, iż należą się one dopiero od dnia wyrokowania. Odsetki należą się, zgodnie z art. 481 kc za samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia. Jeżeli powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od danego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała tytułem zadośćuczynienia od wskazanego przez niego dnia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 1999 r., II CKN 477/98) Powódka zaś dochodziła w postępowaniu likwidacyjnym m.in. kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia. W toku postępowania pozwany podnosił, iż w toku postępowania likwidacyjnego nie było

jeszcze zakończone postępowanie karne dotyczące wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniósł M. P. (2). Ubezpieczyciel obowiązany jest co do zasady spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku (art. 817 § 1 KC, art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Dz.U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1152 ze zm.). Świadczenie ubezpieczyciela ma zatem charakter terminowy. Spełnienie świadczenia w terminie późniejszym niż 30-dniowy może być usprawiedliwione jedynie wówczas, gdy ubezpieczyciel wykaże istnienie przeszkód w postaci niemożności wyjaśnienia okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności albo wysokości świadczenia, mimo działań podejmowanych z wymaganą od niego starannością profesjonalisty, według standardu, którego reguły wyznacza przepis art. 16 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej. Ustanawiając krótki termin spełnienia świadczenia ustawodawca wskazał na konieczność szybkiej i efektywnej likwidacji szkody ubezpieczeniowej. Wymóg ten odnosi się także do sytuacji określonej w art. 14 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, a więc przypadku, w którym zachodzi konieczność przedłużenia postępowania likwidacyjnego. Po otrzymaniu zawiadomienia o wypadku ubezpieczyciel - jako profesjonalista korzystający z wyspecjalizowanej kadry i w razie potrzeby z pomocy lekarzy orzeczników (art. 355 § 2 kc) - obowiązany jest do ustalenia przesłanek swojej odpowiedzialności, czyli samodzielnego i aktywnego wyjaśnienia okoliczności wypadku oraz wysokości powstałej szkody. Obowiązku tego nie może przerzucić na inne podmioty. Nie może też wyczekiwać na prawomocne rozstrzygnięcie sądu. Bierne oczekiwanie ubezpieczyciela na wynik toczącego się procesu naraża go na ryzyko popadnięcia w opóźnienie lub zwłokę w spełnieniu świadczenia odszkodowawczego. Rolą sądu w ewentualnym procesie może być jedynie kontrola prawidłowości ustalenia przez ubezpieczyciela wysokości odszkodowania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2000 r., III CKN 1105/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 134, z dnia 19 września 2002 r. V CKN 1134/2000, niepubl. i z dnia 15 lipca 2004 r., V CK 640/03, niepubl.). A zatem w związku z tym, w dniu 11 maja 2015 r. pozwanej były znane wszystkie okoliczności uzasadniające przyjęty przez Sąd rozmiar krzywdy powódki Sąd zasądził odsetki od tej właśnie daty, mając na uwadze, iż w piśmie z dnia 1 kwietnia 2015 r. powódka zgłosiła swoje roszczenie pozwanej.

Powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz kwoty odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej.

Zgodnie z art. 446 § 3 kc sąd może ponadto przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej.

W obecnym systemie prawa osoba będąca najbliższym członkiem rodziny zmarłego może niezależnie dochodzić dwóch roszczeń - na podstawie art. 446 § 3 kc odszkodowania, jeżeli wskutek śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie jej sytuacji życiowej i na podstawie art. 446 § 4 kc zadośćuczynienia za doznana krzywdę.

Sąd stoi na stanowisku, że art. 446 § 4 kc nie wymusza samo przez się zmiany interpretacji art. 446 § 3 kc (szerzej: komentarz do art. 446 kc, M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-449¹¹, Legalis, 2016). Art. 446 § 3 kc wprawdzie uzależnia możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego odszkodowania, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej, niemniej nie ogranicza on kryteriów, jakie należy mieć na względzie przy ocenie tego, czy wspomniane pogorszenie sytuacji życiowej wystąpiło jedynie do tzw. czynników materialnych. Decydujące jest bowiem, że pod pojęciem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, o jakim mowa w art. 446 § 3 kc należy rozumieć nie tylko pogorszenie się sytuacji materialnej osoby bliskiej zmarłego poszkodowanego, ale także pogorszenie się sytuacji takiej osoby w zakresie pozaekonomicznym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 lipca 2009 r., I ACa 308/09). Sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby bliskiej nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc, ale jeśli te negatywne emocje wywołały osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przezwycięzania trudności dnia codziennego, to - nawet bez szczegółowego dociekania konkretnych zdarzeń lub stopnia ich prawdopodobieństwa - można na zasadzie domniemań faktycznych (art. 231 kpc) przyjąć, że pogorszyły one dotychczasową sytuację życiową osoby z najbliższego kręgu rodziny zmarłego. Użyty w art. 446 § 3 KC zwrot „znaczne pogorszenie sytuacji życiowej” należy więc odczytywać nie tylko w materialnym aspekcie zmienionej sytuacji bliskiego członka rodziny zmarłego, ale w szerszym kontekście, uwzględniającym przesłanki pozaekonomiczne określające tę sytuację (np. utratę oczekiwania przez osobę poszkodowaną na pomoc i wsparcie

członka rodziny, których mogła ona zasadnie spodziewać się w chwilach wymagających takich zachowań, zwłaszcza w razie choroby). „Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej” to więc także cierpienia psychiczne, ale tylko wówczas gdy są one przyczyną lub występują obok uszczerbku majątkowego, nie zaś samoistnie (wyrok SN z dnia 3 grudnia 2010 r., I PK 88/10, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 sierpnia 2012 r., I ACA 86/12). W ramach ustalania rozmiaru szkody uwzględnia się takie czynniki niewymierne, jak utrata oczekiwanego wsparcia na przyszłość (nie tylko materialnego), cierpienie związane z utratą osoby bliskiej i osłabienie aktywności życiowej oraz motywacji do przezwycięzania trudności życia codziennego, pogorszenie stanu zdrowia w następstwie cierpienia i poczucia krzywdy z powodu utraty dziecka. Znaczenie mają wówczas zarówno ujemne następstwa o charakterze majątkowym, jak niemajątkowym w sferze dóbr niematerialnych uprawnionego wywołanych przez śmierć osoby bliskiej, już istniejące oraz dające się przewidzieć w przyszłości na podstawie zasad doświadczenia życiowego. Ich ocena powinna być oparta na szczegółowej analizie sytuacji osoby uprawnionej z uwzględnieniem wszystkich okoliczności, które mają wpływ na jej warunki i trudności życiowe, stan zdrowia (w tym jego ewentualne pogorszenie wywołane śmiercią osoby najbliższej), wiek, stosunki rodzinne i majątkowe. W odniesieniu do małoletnich dzieci dodatkowo uwzględnia się wpływ śmierci osoby najbliższej na warunki wychowawcze, porównując ich sytuację z sytuacją, w jakiej znalazłby się uprawniony, gdyby nie śmierć osoby bliskiej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 października 2012 r., I ACA 465/12, wyrok SN z dnia 16 października 2008 r., III CSK 143/08, wyrok SN z dnia 26 listopada 2010 r., IV CSK 170/10).

Z ustalonego stanu faktycznego wynika, iż sytuacja życiowa powódki niewątpliwie uległa znacznemu pogorszeniu na skutek śmierci męża. To na zmarłym spoczywał w całości ciężar utrzymania rodziny, zaś powódka jedynie sporadycznie partycypowała w tych kosztach (sezonowa sprzedaż truskawek). Powódka wskazywała przy tym, iż zmarły uzyskiwał znaczny dochód na poziomie 4.000 zł w okresie, gdy nie prowadził działalności gospodarczej, pracując bez umowy o pracę. Okoliczność, iż dochód ten nie został w żaden sposób wykazany, nie ma przy tym znaczenia. Sąd miał bowiem na uwadze, iż przy szacowaniu wysokości odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej należy uwzględnić dochody uzyskiwane przez zmarłego także w przypadku braku umowy o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11, L.). Brak umowy o pracę stanowi naruszenie przepisów o obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych, nie oznacza natomiast, że dochody uzyskiwane z takiej pracy są nielegalne i nie podlegają kompensacji. Jednocześnie pozwany nie zakwestionował skutecznie, iż zmarły uzyskiwał dochód „na czarno”. Powódka wskazała następnie, iż poziom dochodu w wysokości 4.000 zł utrzymał się również, gdy prowadził on działalność gospodarczą. Po rozszerzeniu profilu swojej działalności, po wybudowaniu hali, działalność ta mogła przynosić jeszcze większy zysk. Ponadto zmarły pomagał powódce w pracach w gospodarstwie rolnym, jak również wykonywał bieżące naprawy domu. Powódka ma obecnie 57 lat, nie posiada w zasadzie żadnego doświadczenia zawodowego, jak również wyuczonego zawodu. Możliwości powódki w znalezieniu zatrudnienia na rynku pracy należy zatem ocenić negatywnie. Powódka obecnie utrzymuje się przede wszystkim z renty rodzinnej w kwocie ok. 190 zł miesięcznie jak również ze sprzedaży uprawianych przez siebie warzyw i owoców, co z pewnością nie wystarcza na zaspokojenie podstawowych jej potrzeb. Dodatkowo przygnębienie spowodowane osamotnieniem w znacznej mierze wpłynęło na jej aktywność życiową. Powódka nie umie odnaleźć się w nowej rzeczywistości i funkcjonować bez najbliższej jej osoby, nie wykazuje motywacji do aktywnego życia w sferze społecznej jak i zawodowej, osłabieniu uległo również zainteresowanie otoczeniem, w tym koniecznością poprawy warunków mieszkaniowych. Zmarły miał zamiar wybudować nowy dom, poprawiając tym samym warunki życia powódki. Przytoczone wyżej okoliczności niewątpliwie świadczą o znacznym pogorszeniu się sytuacji życiowej powódki w aspekcie straty ekonomicznej, jak również w odniesieniu do stanu pełnej i harmonijnie funkcjonującej rodziny, którą posiadała i bezpowrotnie straciła.

Warunkiem przyznania odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej jest istnienie normalnego związku przyczynowego (art. 361 kc) między śmiercią bezpośrednio poszkodowanego a znacznym pogorszeniem się sytuacji życiowej osoby występującej z roszczeniem. W niniejszej sprawie powódka ten związek wykazała.

Mając na uwadze powyższe, za zasadne należało uznać żądanie zasądzenia na rzecz powódki odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci męża. Powódka wykazała niekorzystne zmiany w jej sytuacji materialnej oraz w sferze dóbr niematerialnych, które uzasadniają przyznanie jej odszkodowania z tytułu znacznego

pogorszenia sytuacji życiowej w wysokości 50.000 zł. Powódka otrzymała już od pozwanego odszkodowanie tytułem poniesionych kosztów pogrzebu, jednak Sąd nie dokonał ich rozliczenia podczas zasądzania odszkodowania, jako że odszkodowanie to stanowiło w istocie zwrot kosztów pogrzebu z art. 446 § 1 kc, a zatem nie mieściło się w zakresie roszczenia powódki.

Sąd zasądził odsetki od powyższej kwoty zgodnie na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 817 kc z żądaniem pozwu od dnia 11 maja 2015 r. Poczynione wyżej rozważania w przedmiocie odsetek zachowują aktualność również w zakresie odszkodowania.

Rozstrzygnięcie o kosztach w zakresie roszczenia powódki oparto na treści art. 100 kpc, stosownie do wyniku sporu i kosztów poniesionych przez strony. Suma kosztów przemnożona przez ułamek wygranej/przegranej stron i pomniejszona o koszty własne daje wynik kosztów ostatecznie należnych od strony przeciwnej. Powódka poniosła wydatki w sprawie: kwotę 3.600 zł z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika oraz kwotę 17 zł z tytułu opłaty od pełnomocnictwa – łącznie 3.617 zł. Pozwany zaś poniósł wydatki w sprawie: kwotę 3.600 zł z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika oraz kwotę 17 zł z tytułu opłaty od pełnomocnictwa – łącznie 3.617 zł. Łącznie koszty poniesione przez strony wyniosły 7.234 zł. Powódka „wygrała” proces w 80%, zatem pozwany zobowiązany jest ponieść 80% kosztów z kwoty 7.234 zł, czyli 5.787 zł. Ponieważ pozwany poniósł koszty w wysokości 3.617 zł, zobowiązany jest zwrócić stronie przeciwnej kwotę 2.170 zł. Na tej podstawie Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.170 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Na podstawie art. 83 § 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd rozstrzygnął o poniesionych przez Skarb Państwa tymczasowo w toku postępowania kosztach sądowych. Zgodnie z treścią przepisu art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Kierując się powyższymi regulacjami, a nadto przepisem art. 100 zd. 1 kpc, przy zastosowaniu zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów, Sąd obciążył obowiązkiem uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. tytułem kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa. Powódka i pozwany partycypować winni w tych kosztach w takiej proporcji, w jakiej nie utrzymali się w swych żądaniach. Na wydatki poniesione przez Skarb Państwa składa się kwota łączna kwota 8.250 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz kwota 1.159,10 zł tytułem wydatków na opinie biegłego. Powództwo zostało uwzględnione w 80%, zatem pozwany zobowiązany jest uiścić 80% wydatków Skarbu Państwa, czyli kwotę 7.428 zł. Sąd nakazał zatem ściągnąć od pozwanego kwotę 7.428 zł tytułem uwzględnionej części powództwa.

Sąd nie obciążył powódki kosztami procesu od oddalonej części powództwa na rzecz pozwanego na podstawie art. 102 kpc, zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegranej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd miał na uwadze trudną sytuację finansową i osobistą powódki, jak również charakter dochodzonego roszczenia, z którym wiązała się krzywda powódki.